שמואל קפלן, מתווך ירושלמי שהסתבך עם החוק, מספר בעמוד זה כיצד אילצה אותו משטרת ירושלים למסור עדות־שקר נגד רומק, עדות ששימשה יסוד לתביעת רומק במשפט מריין.

„עזרתי לביים משפט!"

מאת שמואל קפלן

ערב פסח, לפני שנה, קיבלתי מכתב מ־ידיד, פקיד מכס בנמל חיפה. הוא כתב שיש סחורה בחיפה — הכוונה לס־חורה מוברחת: סכיני־גילוח, שפתונים, אמ־צעי־מניעה — וביקש ממני למצוא לו קונה. סחורה זו שימשה לאחר מכן חומר לכותרות הראשיות כאחת מפרשות ההברחה הגדולות ביותר בתולדות המדינה. פרשת קבק־ברגר המפורסמת.

אולם לא יכולתי עדיין לדעת זאת. ידעתי רק כי קבק הציע את הסחורה קודם לכן לסוחר חיפאי, השאיר לו כמה דגמים. פקח מכס, שביקר במקרה באותה חנות, ראה את הדגמים, שאל מדוע אין עליהם תג מכס. ה־סוחר סיפר את הכל, ניגש גם לגפני, מנהל המכס בחיפה. קבק עשה את כל המאמ־צים לטשטש את העניין ולהשפיע על גפני, אך גפני העביר את העניין לידיעת המשט־רה הכלכלית.

זה גם לא היה הפגיע היחידי. בשעת הובלת הסחורה מהנמל אל המחסן הסודי נפל ארגז מהמכונית ונשבר. הנהג, לו נא־מר כי הארגזים מכילים חפצים משומשים, לא היה טיפש, הוא הבין שיש לו מטען של סחורה מוברחת, איים להלשין למשטרה אם לא יקבל את חלקו. הוא קיבל 5000 לירות. המחסן הועבר למקום חדש.

היה קשה מאוד למצוא קונה לכמויות עצומות כאלה. איש לא רצה להסתכן ולק־נות סחורה מוברחת ב־50 אלף לירות. לב־סוף מצאתי סוחר בשם לויטס שהיה מוכן לגמור את העסק. הוא עמד על המקח ו־לבסוף קבענו מחיר של 42.500 לירה. מזה היה נשאר לי, כדמי תיווך, 7500 לירות.

* * *

• איך נכדתי כפח

בענו מועד להעברת הסחורה אך ברגע האחרון דחינו אותו, כי הנהג שי־כילנו לסמוך עליו לא היה בעיר. למחרת העמסנו את הסחורה על טנדר ויצאנו לי־רושלים, כשאני יושב ליד הנהג. פקיד המכס שהיה צריך לקבל את הכסף בהגיע הסחורה לתל־אביב, נסע במונית לפני.

בזכרון תקף אותי פחד קר. לרוחב הכביש הקימה המשטרה מחסום כבד, אך לא הפריעה למכוניות לעבור. כשהגענו אנו למחסום, עצרו אותנו. הקצין גולדמן, מהמשטרה ה־כלכלית, ניגש אלי. „מה אתה עושה כאן?" שאל.

„אני סתם טרמפיסט," עניתי בקור רוח. הקצין שאל את הנהג מה עושה קפלן באוטו. הוא ענה: „לקחתי אותו ליד אגד, הוא סתם טרמפיסט."

„ליד אגד, מה? אתה משקר, הוא עלה למ־כונית ליד קפה האז, בהדר הכרמל," השיב גולדמן, אחר כך שלף מכיסו סידרת תצל־מים שצולמו לפני פחות משעה, שהראו אותי עולה לסנדר ליד קפה האז. ידעתי שנפלתי בפח.

הנהג נבהל. הוא רצה כנראה להציל את עצמי, סיפר לגולדמן שאין לו חלק בכל ה־עניין ושהוא רק נשכר להעביר את הס־חורה. „האיש הזה," אמר בהצביעו עלי, „הוא בעל הסחורה."

למחרת נודע לי גם שהנהג סיפר את הכל, הוביל את המשטרה למחסן הסודי, לברגר, קבק וביתו של פקיד המכס.

* * *

• המשטרה מציע עסק

אן השתמשה המשטרה בתכסיס ישן אך יעיל. „אנחנו יודעים שקפלן הוא ששיחרר את הסחורה מהנמל ועשה את כל העסק," אמרו לפקיד המכס. הלה ניסה לעזור לי: „לא, לא. הוא רק המתווך!" המשטרה הביאה אותי לפני שופט בחיפה, האשימה אותי בקשירת קשר להברחה. נתתי ערבות של 2500 לירות וחזרתי לירושלים.

שם התקשרה אתי המשטרה, הציעה לי „עסק". מה היה עסק זה? פשוט מאוד: אם אספר מה שידוע לי על כמה פרשות פלילות מסויימת, לא תתבע אותי המשטרה על חלקי בפרשת קבק־ברגר. משה איילון, ראש הענף הכלכלי במחוז ירושלים, אמר לי בדיוק מה שהוא רוצה.

הוא עבד אותו זמן על תיק חשוב מאוד, של הברחת קלפים. למעשה, היתה החקירה כמעט מושלמת. חסרו לו רק כמה פרטים נוספים. הוא ידע כי יהודי בשם שמעון דויטש היה השליש שבידו הושלש סך 3000 לירות לטובת אדם מסויים, שהודיע כי הקלפים שייכים לו. אך דויטש, חלפן כספים ירושלמי, סירב להודות. בלי הודאתו, לא היה התיק מושלם. והקצין איילון רצה בכל מחיר להשלים את התיק. עתה חיפש דרך ללחוץ על דויטש שידבר.

אבל אני לא רציתי לסבך את דויטש. איי־לון אמר לי: „אל תדאג. אנחנו לא נסבך את דויטש. ניתן גם לו חסינות. מה שאנחנו רוצים זה רק חומר שאפשר להשתמש בו כלחץ על דויטש שיספר מה שידוע לו על פרשת הקלפים." הסכמתי, אבל בתנאי שאק־בל חסינות עבור דויטש שבה יתחייב שלא לתבוע את דויטש על החומר שאמסור נגדו. וזה הסיפור:

* * *

• עניין של דולרים

לפני שנה פנה אלי דויטש, סיפר שמקס קליין, בעל חנות העתיקות מריין, מסר לו שני צ'יקים בנקאיים על סך 3000 דולאר, תמורת 6150 לירות. הצ'יקים היו שייכים לתייר, שקליין הציגו כאחיו של ראש ממשלת הונדורס. דויטש העביר את הצ'קים לאמריקה — דרך בנק זר — ו־חיכה להודעה משותפיו שם כי הצ'קים נפ־רעו. במקום ההודעה חזרו שני הצ'קים, ב־תוספת הסבר קצר: לא קיים בנק כזה. ה־צ'קים מזוייפים.

דויטש לא אמר דבר לקליין. הוא חיכה שקליין ירצה למכור לו דולארים או סחו־רה ואז יתבע אותם תמורת הצ'קים המזו־ייפים. כאשר שמעתי את הסיפור, אמרתי לו שיש לי ידיד בשם יצחק גוטמן, שהיה פעם סמל במשטרה והמקיים עד היום קשרים טובים מאוד עם כמה קצינים ושוטרים. הצע־תי היתה פשוטה: גוטמן ישלח לקליין קצין או סמל שידרוש ממנו לסלק את החש־בון מיד. כל זה, כמובן, באופן בלתי־רשמי.

אולם גוטמן אמר שקצין־משטרה גבוה לא ירצה להתעסק בדבר כזה ולסמל או שו־טר אין להאמין שלא יקח שוחד. במקום זה הציע שרומק יטפל בדבר, כי הוא מכיר את קליין עוד מהיותו פעיל בלח"י. פנינו ל־רומק. הוא עמד בדיוק לנסוע לתל־אביב. נסענו אתו. אבל בדרך לא יכולנו לדבר, כי היה עוד אדם במונית. בתל־אביב אכלנו ארוחת צהרים יחד ושם סיפרנו לרומק מה העניין. הוא לא האמין כי קליין היה מסו־גל לעשות מעשה רמאות, סירב להתערב. „אם הצ'קים מזוייפים," אמר, „רק התייר ההוא אשם. קליין הוא אדם ישר." רומק גם איים שיספר את הענין לקליין.

כאשר ראיתי שזה לא ילך, יעצתי ל־דויטש שיודיע לקליין שהוא מכר את הצ'קים לסוחרים תל־אביביים, וכי הצ'קים חזרו מ־אמריקה ועתה מאיימים אותם סוחרים להש־תמש בכוח נגד דויטש ותובעים את כספם.

* * *

• החיה השחורה

רומק לא שמע לקולנו, נכנס לקליין, סיפר לו מה ששמע מאתנו בתל־אביב והו־הירו מפנינו. חלפו כמה שבועות וביום אחד נכנסתי למסעדת אופיר והנה שם ישבו סו־חרים מחוץ לירושלים, שבאו לקנות מכו־נית מבעל מלון הנשיא בירושלים. אחד מהם היה מוכר היטב לגוטמן. טלפנתי לגוטמן ואמרתי לו שיבוא למסעדה היות ובא לי רעיון בקשר לדויטש.

הרעיון היה שמכרו התל־אביבי של גוטמן, בהיותו איש עסקים ידוע ובעל השפעה בין הסוחרים, יוכל, אם ירצה, להכנס לפרשה ולעזור לדויטש. אחרי בואו של גוטמן קראנו לדויטש ואמרנו לו שאם יצליח להש־פיע על מכרו של גוטמן, יוכל זה לעזור לו רבות בעצה ממשית ואולי יכנס לענין.

דויטש הוצג לפני מכרו של גוטמן והת־חיל לבכות לפניו ולהתחנן. הדרת־פניו, לבו־שו המסורתי, זקנו ופיאותיו עשו את הרו־שם הדרוש. דויטש הסביר שזה כל כספו ורכושו ויותר אין לו פרוטה לכלכל את ביתו ומשפחתו ושהיא נפל קרבן לרמאות. הוא ביקש את הסוחר להכנס אותו לחנותו של קליין, להשפיע עליו שיחזיר את הכסף או שלכל הפחות ילך לבוררות.

הסוחר הסכים, ניגש יחד עם דויטש ל־חנותו של קליין. ברגע שראה אותם הסיק קליין מיד כי אלה הם הסוחרים שדויטש סיפר לו אודותם הדורשים את כספם. דויטש התחיל לדרוש שקליין יחזיר לו את כספו וצעק עליו. קליין לא ישב בפה סגור ובחי־בוק ידים, ניסה לגרש את דויטש עם הסו־חר, קרא לו: „חייה שחורה!"

* * *

• כך מביימים משפט

אחרי ויכוח חריף הציע קליין לקרוא ל־רומק. הוא בא אחרי זמן מה, הצליח להרגיע את הרוחות. קליין הפציר בו להיות בורר בינו ובין דויטש אך רומק סירב בטענה שלא יהיה אוביקטיבי. מאחר שאינו מאמין כי קליין מסוגל לרמות. הוא יעץ לפנות ל־רבנות, לעורך־דין או לבוררים ועזב את המקום מיד. במקום זה נקבעו שני בוררים.

שני הצדדים היו שבעי רצון מפסק הבו־ררות והענין נשכח עד שהקצין איילון הח־ליט שהענין הזה יכול להשמיץ את רומק ולסבך אותו עם החוק והביום נגדו התחיל.

בסיפור שסיפרתי לקצין איילון היו כל העדויות הדרושות לאיים על דויטש במש־פט: הוא קנה מטבע זר, קיים קשרים מסחריים עם אנשים ממדינה זרה. אך משום מה לא נראה לי איילון כמעוניין ביותר. רק דבר אחד זכה לתשומת לבו: חלקו של רומק בפרשה. הוא שכח את קבק־ברגר, את דויטש, אותי, את הקלפים. רק דבר אחד עניין אותו — רומק.

ואז הבינותי מה רוצה איילון. ידעתי שמשטרת ירושלים שנאה את רומק שנאת מוות ורק חיפשה הזדמנות לסדר אותו. אמרתי לאיילון: „כאן לא יצליח שום ביום. רומק נקי ולא תוכל לתלות עליו כל אשמה. קליין עצמו יספר את האמת."

איילון ענה: „אל תדאג לקליין. הוא כבר ישיר מה שנאמר לו."

שבועיים תמימים לחץ עלי איילון. לבסוף נסעתי לעורך־דין שלי בתל־אביב, חברי לספסל הלימודים בישיבה. הוא גם הכיר את רומק. „אין לך ברירה," הוא יעץ. „תגיד מה שהם רוצים ממך. אבל דרוש מהם חסינות משפטית כעד־המלך על חלקך בעניין קבק־ברגר, בעניין הקלפים ובעניין ההברחה בבאר־שבע. כשיביאו אותך לבית המשפט, ספר את האמת ואמור שעדותך במשטרה נלקחה תחת לחץ. לא יוכלו לע־שות לך כלום."

חזרתי לאיילון והודעתי שאני מוכן לח־תום על כל עדות שירצה. הוא אמר שאתן את העדות למחרת, בנוכחות שני קצינים נוספים, שמונו במיוחד על־ידי לוי אברהמי, מפקד מחוז ירושלים לטפל בפרשת רומק. הוא אמר לי גם מי הם הקצינים: הקצין אלוף, כיום שופט שלום בירושלים והקצין פרגו, קת"ם מחוז ירושלים. הבינותי שהחליטו לק־בור את רומק.

אחר הצהרים מסר לי איילון את העדות שעלי היה להשמיע למחרת, לפני הקצינים. „תלמד את זה טוב ומחר השתדל לדבר יפה... אל תגמגם." לקחתי את העדות לשי־נון ולמחרת חזרתי עליה כמו בובה. איילון כתב את העדות ואני חתמתי עליה. היא תיארה כיצד היה רומק מעורב בטרנזקציה של הצ'קים וכיצד הביא אנשים להכות את מקס קליין בחנותו, כאשר זה לא רצה להחזיר את הכסף — כל זה כדי לקבל דמי תיווך של 500 לירות.

* * *

• סיפרתי את האמת

שקיבלתי את החסינות ואת הכסף של ה־ערבות, החלטתי כי הגיע הזמן לתקן את העוול שנעשה לרומק ולאחרים. כתבתי הצהרה בשבועה בה סיפרתי את כל האמת, כולל הביום של המשטרה, ושלחתי העתקים לשר־המשפטים, ליועץ המשפטי, לוועדת החוק ומשפט של הכנסת, לעורכי־הדין של רומק וגם לרומק עצמו. אחר כך התכוננתי לביקור מהמשטרה.

רומק, כמובן, לא שתק. הוא פנה ליועץ המשפטי ולשר־המשטרה, תבע כי הקצינים שביימו את הפרשה יועמדו לדין. הוא לא קיבל תשובה עד היום.